

τοῦ Ἀνδρονίκου Δούκα Ἀγγέλου Κομνηνοῦ τοῦ Παλαιολόγου ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. ΚΣ', καὶ ε) Ἡ τοῦ Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου, ἐκ τοῦ ὑπ' ἀρ. ΚΖ'. Περὶ μὲν οὖν τοῦ εἶδους τῆς τῶν παλαιότερων Χρυσοβούλλων γραφῆς ἰκανὰ νομίζομεν τὰ εἰρημένα, ὅπως, εἰ μὴ καθόλου, ἀλλ' οὖν γε μικρὰν δῶσι τῷ ἀνγκνῶστη τοῦ πράγματος εἰδήσειν· τὸ γὰρ πληρέστερον καὶ ἐν λεπτομερείᾳ περὶ τούτου διαλαβεῖν ἰδίως ἀν ἐχρήζετο πραγματείας. Ἡ δὲ τῶν Χρυσοβούλλων τῶν κατωτέρω χρόνων γραφὴ ἀπλουστερα τὴν ἐστὶ καὶ εὐκρινεστέρη.

Τί εἰπώμεν δὲ περὶ τῆς πεμπληθίας τῶν δυσωνύμων καὶ ποικιλομόρφων τελῶν καὶ ἀχθῶν, τῶν δίκην ὄρμαθου συνειρμένων ἐν τοῖς τοῦ Βοτανειάτου καὶ τοῦ Κομνηνοῦ μάλιστα Χρυσοβούλλοις; Ἀλλ' ἡμεῖς μὲν τῆς γλώσσης κρατήσωμεν ἐνταῦθα, ἀφώμεν δὲ τῆ τῶν ἐπιστημόνων πολυιδρία τὰ περὶ τούτων φιλοσοφώτερον ἀκριβολογήσασθαι. Κεῖσθαι δὲ μόνον ὧδε, οἷά τις βραχεῖα προδιόκησις, ὅτι ποτ' ἔλαξεν ὁ γεραρὸς Μουσταξόδης ἐν ταῖς σημειώσεις τοῦ ὑπ' αὐτοῦ δημοσιευθέντος Χρυσοβούλλου Ἀνδρονίκου Παλαιολόγου τοῦ Πρεσβυτέρου, ἐκδεδομένου κατὰ τὸν Φεβρουάριον μῆνα τῆς 15' [διόρθου 6', διὰ τὸ ταύτην συμπίπτειν τῷ τῆς φερομένης χρονολογίας ἔτει] Ἰνδικτιῶνος τοῦ 707' ἔτους, περὶ Ἰωαννίνων δὲ πραγματευομένου. Φησὶ ταύτην: « Φρίττει ὁ ἀνθρώπος ἀναλογιζόμενος τὰς πολλὰς καὶ ποικίλας παρεπισπράξεις δι' ὧν ἡ φιλαργυρία, ἡ ἀμετρος διαπάνη, ἡ περιία, ἐνὶ λόγῳ ἢ ἀφρων κυβέρησις κατεπίεξε τοὺς λαοὺς. Τεκμήριον δὲ τὸ προκείμενον χρυσόβουλλον, καὶ πολλὰ μάλιστα τὸ περὶ Μογεμβασίας, ἐν οἷς βλέπει τις μετ' ἐκπλήξεως τὸ πλῆθος τῶν καταλυομένων φορολογιῶν, δι' ὧν καὶ βδελυκτότερον καὶ ἐπαχθέστερον ἐγίνετο τὸ βῆρος, ὑπὸ τὸ ὁποῖον κατεσυντρίβεται πᾶσα βιομηχανία, πᾶσα ἐνέργεια. Αἱ ἀποφοραὶ, αἱ ὑπηρεσίαι καὶ οἱ δασμοὶ, δι' ὧν ἀπανθρώπως κατετρώχοντο οἱ ὑπῆκοοι, παρέχουσι ἀφθονοῦ ἔλην εἰς τὸν προτιθέμενον τὰ πραγματευθῆναι τὰ περὶ πολιτικῆς τῶν Βουλγαρικῶν οἰκογονίας » (α). Εἰ μὲν

(α) Ὅρα Ἑλληνομν. Φυλλ. Η'. σελ. 484. Σημειοῦσθαι δὲ, ὡς ἐν παρέργῳ ὁδοῦ, ἐστὶ ἀπορία τις ἐπιφύεται περὶ τοῦ τύπου τῆς ἐν τῷ εἰρημένῳ Χρυσοβούλλῳ ὑπογραφῆς τοῦ Ἀνδρονίκου· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ ἡ ὑπογραφή ἔχει ἔνδε· « Ἀνδρόνικος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων ὁ Παλαιολόγος »· ἐν δὲ τῷ τῆς ἡμετέρας Μονῆς προστάθεινται καὶ τρία ἄλλα ἐπιπλέον ἐπιώνυμα, ὅν· « Ἀνδρόνικος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ πιστὸς βασιλεὺς καὶ αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων Δούκα; Ἀγγελος Κομνηνός ὁ Παλαιολόγος » [βλ. ἀρ. ΚΣ'], ὅπως ἔχει καὶ ἐν ἄλλῳ Χρυσοβούλλῳ τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος προσκεδομένου ἐν τῷ Ἰονίῳ Ἀνατολικῷ [Φυλλάδ. Ἰουλίῳ φιλῶδ'. σελ. 567. Ὅρα καὶ Εὐαγγελ. Σάλπ. ἐτ. 1838, σελ. 65.], εἰ ἀντι-

οὖν τοιαῦτα περὶ ἐκείνου φησὶ τοῦ, ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐγκειμένων φορολογικῶν ὀνομάτων, πολλῶν τῶν ἀνωτέρω ὀνομασθέντων Χρυσοβούλλων ἀποδέοντας, τί ἂν ἔλεγεν ὁ σοφὸς καὶ πολυέστορος ἀνὴρ ταῦτα ἰδῶν;

(Ἐπεταε συνέχεια.)

ΑΙ ΤΡΕΙΣ ΠΑΡΟΙΜΙΑΙ.

Διήγημα Καυκάσιον.

Α'.

Πᾶν τὸ κατὰ τοὺς παρελθόντας καιροὺς ἀποτελοῦν τὴν δόξαν τῶν ἡγεμόνων τῆς Ἀβχασίας ἀπόλωτο! Οἱ ἀτρόμητοι ἵππεις, οἵτινες ἄλλοτε συνεκρότου τὸ ἐπιτελεῖον τοῦ ἡγεμόνος, ἐ-

γράφου τοῦ αὐτοῦ Μουσταξόδου. Ἐν μόνοις δὲ τοῖς τοῦ Νεωτέρου Ἀνδρονίκου τρισὶν ἡμῶν Χρυσοβούλλοις ὁρᾶται ἡ ὑπογραφή ἀπαρράλλακται, ὡς ἐν τῷ εἰρημένῳ ἔχουσα [βλ. ἀρ. ΚΖ', ΚΗ' καὶ ΚΘ']. Μήποτ' ἄρα οὐ διέκρινε σαφῶς ὁ ἀνὴρ τὴν γνησίαν χρονολογίαν τοῦ ἀρχετόπου, καὶ οὕτω συγκέχυται τῷ Πρεσβυτέρῳ ὁ Νεώτερος Ἀνδρόνικος;

Καὶ φημι, κάποφημι, κ' οὐκ ἔχω τί φῶ.

— Ἄλλως τε δὲ καὶ ὁ ἐν αὐτῷ μνημονευόμενος Συργιάννης, περὶ οὗ ἂν τις ἐνοταίει, παρέτεινε καὶ μέχρι τοῦ Νεωτέρου Ἀνδρονίκου, καὶ συμπράττων μάλιστα ἦν αὐτῷ εἰς τὴν κατὰ τοῦ οἰκείου πάκου ἐπιβουλήν [βλ. Νικηφ. Γρηγορ. Βιβλ. Β'. ἡ. καὶ Ἰω. Καντακουζ. Βιβλ. Γ'. 18']. Καὶ τοῦτο δὴ δεῖν μὴ παρελθεῖν ἀσημείωτον. Λόγον γὰρ ποιούμενος ὁ ἀειμνηστὸς ἐκδύτης ἐν ταῖς εἰς τὸ εἰρημένον Χρυσοβούλλον σημειώσεις [Ἑλληνομν. σελ. 470 καὶ 487. σμ. 14. 44 καὶ 45.] περὶ τῶν ἐν τῷ καιμένῳ μετὰ τὴν λέξιν Χρυσόβουλλον ἀπεντύωντων ἐρυθρῶν μονογραμμάτων εἴτε μαγοκονδυλιῶν, ὑπολαμβάνει ὅτι παρενεγράφη ταῦτα ἰδιοχείρως παρὰ τῶν αὐτοκρατόρων « εἰς ἐνδειξὴν ἐπιστημότητος καὶ ἐπὶ σκοπῷ νὰ προληφθῆ ἡ πλαστογραφία ». Ἄλλ' ὅτι μὲν συμβολικῶς μονογραμμάτων ὄντως ἔχρῳντο οἱ αὐτοκράτορες, ὁ καὶ Κανὶκλωμα ἐλέγετο, χαράσσοντες αὐτὰ μετὰ τὴν τελευταίαν λέξιν τῶν Χρυσοβούλλων, περὶ τούτου σημειοῦμεν ἐν τῷ οἰκίῳ τόπῳ [Ὅρ. σμ. εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. Α' Χρυσόβουλ. Παράβαλε δὲ καὶ τὸν πίνακα τοῦ πανομοιοτύπου μετὰ τὴν τελευταίαν λέξιν Κράτος.] τὸ δ' ἐνταῦθα λεγόμενον οὐδὲν ἂν εἴη ἕτερον, οὔτε σύμβολον ἢ ἄλλο τι σημεῖον ἀσύμβλητον, ἐπὶ μὴ ἡ λέξις Λόγος, ἣν ἰδιοχείρως παρενεγράφη οἱ αὐτοκράτορες ἐν τοῖς ἐπίτηδες ἀφειμένοις ὑπὸ τῶν βασιλικῶν ὑπογραφίῶν κενῶς [Ὅρα ὡσπύτως καὶ τὰ περὶ τούτου σημειούμενά μοι εἰς τὸ ὑπ' ἀρ. Η' Χρυσόβ. περὶ τὰς ἀρχάς]. Κατὰ ταῦτα ἄρα ἀναπληρωτέον μοι δοκεῖ τὸ καιμένον τοῦ μνησθέντος Χρυσοβούλλου ὡς ἐξῆς· Σελ. 470. ς. 12. « διὰ τοῦ παρόντος Χρυσοβούλλου Λόγος ». Σελ. 487. ς. 8. « Χρυσοβούλλου Λόγος ». αὐτόθ. ς. 17. « χρυσοβούλλου Λόγος ». Σὺ δὲ μοι παράβαλε καὶ τὸ ἡμέτερον ὑπ' ἀριθ. ΚΣ' Χρυσόβουλλον τοῦ αὐτοῦ αὐτοκράτορος, ἵνα εἴ καὶ βραχυτέρον τοῦ ἐν τῷ Ἑλληνομνήμονι ἐκδεδομένου τυγχάνοι οὐ, ἀλλ' οὖν γε χρυσόβουλλος Λόγος ἀποκλείεται.

καίνοι οἱ nuker ἢ εἰρηπτοὶ ὑπηρεῖται, οἱ τοσοῦτον τολμηταὶ καὶ πιστοί, δὲν ὑπάρχουσι πλέον! Ἄλλοτε ὁ ὄδοιπόρος ἠδύνατο ἐν ὄρα σκότους ἀφόβως τε καὶ ἀμερίμνως νὰ κατακλιθῆ ἐπὶ τινος τῶν δασῶν τριόδου, ἐπὶ τινος κρημονοῦ, ἢ καὶ ἐπὶ τῶν χειλέων βαθυτάτης τινὸς ἀβύσσου. Ὁ ἄνεμος πνέων σφοδρὸς καὶ ὡσανεὶ χαριεντιζόμενος ἀπέσπασεν τινὰ ἢ παμμεγέθη καὶ ὀγκώδη λίθον, ἐκσφενδονίζων αὐτὸν εἰς τὴν ἀβύσσον. Ὁ νυκτολάλος θῶς γρυλλίζων καὶ περιφερόμενος περὶ τὰ ὑπωρεῖας ἠκούετο. Ὁ ἀτρόμητος ληστής, ἀκροώμενος ὡς λαγῶς καὶ ἐν τοῖς σκότεσιν ὡς νυκτερὸς βλέπων, προὔχῳρει ἀκροποδητὴ ἵνα κατασπαράξῃ τὸν ἄοπλον ὄδοιπόρον ὅτε αἶφνης ἢ μάχαιρα ἔφρευγε ἀπὸ τῶν χειρῶν του, καὶ αὐτὸς ἐκυλίετο εἰς τὰ ἀχανῆ ἐκεῖνα τῆς ἀβύσσου βάθη! Ὁ ὄδοιπόρος ἐκοιμήτο ἀμερίμνως μ' ὄλους τοὺς περιζωννύοντας αὐτὸν καὶ ἐπαπειλοῦντας κινδύνους! Καὶ τίς ἐπροστάτευε τὸν ὑπνόν του; Τίς διεφύλαττε τὴν τε ψυχὴν καὶ τὸ σῶμά του; Τίς; Ὁ πιστὸς τοῦ ἡγεμόνος σκοπὸς, οἱ ὀξυδερκεῖς καὶ ἄσκητοι nuker! Σήμερον δὲν θὰ ἐτόλμα πλέον νὰ κοιμηθῆ ὡς ἄλλοτε ὑπὸ τὰς σκοτεινάς τοὺς δάσους τριόδους, διότι οἱ τοιοῦτοι ὑπηρεῖται δὲν φαίνονται πλέον ἢ φυλὴ τῶν ἐξέλιπεν.

Ὁ Κατὺμ, ὁ παιδρὸς ὑπηρετῆς τοῦ περιφανοῦς Ναυσίρ-Οὐμ, ἡγεμόνος τῆς Ζεβέλδης, ἐπαρχίας τῆς Ἀβχασίας, ἦτον ἐκ τῶν nuker τούτων.

Στερεὸς ὡς λεπίς ξίφους, ὡς *καραβίνα*, ὁ Κατὺμ συνώδευεν ἀείποτε τὸν κύριόν του εἰς τὰς πολεμικὰς ἐκστρατείας, εἰς τὰς τῆς φυλῆς συνελεύσεις καὶ εἰς τὴν θύραν. Ποτὲ ὁ ἡγεμὸν δὲν ἀπηρῖθμει τοὺς ἵππους καὶ τὰ πρόβατά του, οὐδ' ἄλλως ἐγίνωσκε τὴν ἀξίαν τοῦ χρυσοῦ περιδεραίου, τῶν ὀπλῶν καὶ τῶν ἐγχειριδίων του. Περὶ πάντων τούτων ἐφρόντιζεν ὁ Κατὺμ! Ὁ Κατὺμ, ἦτον ὁ δεξιὸς ὀφθαλμὸς καὶ ἡ δεξιὰ τοῦ ἡγεμόνος χαίρ.

Ἄλλ' ὁ φθόνος, ὁ ἴος οὗτος τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας, εὗρισκει ἀείποτε χώραν εἰς τὸ οὖς τοῦ φίλου ὡς καὶ εἰς τὸ τοῦ ἐχθροῦ!

— Αἶ! ἔλεγον ἐκάστοτε καθ' ἑαυτοὺς οἱ ἄλλοι nuker, διατί ὁ Κατὺμ ν' ἀπολαμβάνῃ παρὰ τῷ ἡγεμόνι περισσοτέραν εὐνοίαν; μήπως τὸ ξίφος του σχίζῃ τὸν λίθον ὡς τὸ χοίρινον κρέας; μήπως ἡ καρδίαν του φέρῃ εἰς κάθε βολὴν βέβαιον θάνατον; μήπως ὁ ἴδιος Σατανᾶς ἠκόνισε τὸ ξίφος του, καὶ μήπως κανεὶς ἄλλος πλὴν αὐτοῦ δὲν ἐκθέτη τὸ στήθος του εἰς τὰς ἐχθρικὰς βολὰς;

— Αἶ! ἀδελφοί, εἶπέ ποτε ὁ Κατὺμ ἀκούσας τὰς φθονεράς τῶν συντρόφων του ὁμιλίαν; πρὶν πυροβολήσῃ τις πρέπει νὰ σημαδεύσῃ, ἄλλως τὸ φυσέκιον εἶναι χαμένον. Πρὶν ὁμιλήσῃ τις ἀνάγκη νὰ

σκεφθῆ ἄλλως οἱ λόγοι του εἶν' ἐλαφροί· ἀλλὰ σεῖς ὁμιλεῖτε ἀπερισκέπτως καὶ μὲ διαβάλλετε.

— Πήγαινε, Κατὺμ, κρύψε τὸ πρόσωπόν σου εἰς τὸ χῶμα! ἀνέκραξαν οἱ nuker ἐπὶ τὸ εἰρωνικώτερον.

— Δὲν συλλογίζεσθε, ἐξηκολούθησεν ὁ Κατὺμ, ὅτι εἰάν τις ἀπὸ σᾶς ὑπέπιπεν εἰς ἐγκλημα, ὁ ἡγεμὸν ἤθελε τὸν ἀποβάλλει καὶ οὕτω θὰ ἐτελείονεν ἢ συνθήκη; Ἄλλ' ἂν τυχαίως ἐγὼ καθιστάμην ἐνοχὸς τίνος λάθους. . . τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἤθελε χρῆσιμεύσει ζυγὸς τις ἀμάξης ὡς ἰκρίωμα, καὶ . . . ὄρα καλῆ, Κατὺμ. Τοιοῦτος εἶναι ὁ κόσμος! Ὅσῳ περισσότερον ἀπολαμβάνει τις τὴν εὐνοίαν τοῦ κυρίου του, τόσῳ δυσκολώτερον ἐπιτυγχάνει χάριν. Ἐγὼ εἶμαι ἀνθρώπος ὡς σεῖς, περιπατῶ ὑπὸ καὶ σεῖς καὶ ὑποκειμαι εἰς τὰ αὐτὰ λάθη. Μεταξὺ ἡμῶν ὑπάρχουσι τρεῖς παροιμίαι ἀλάνθαστοι· *Μὴν ἐμπιστεύεσαι τοὺς φίλους σου· Μὴ λέγεις μυστικὰ εἰς γυναῖκα· Μὴν ὑιοθετεῖς ποτέ σου ξένον παιδίον*. Σήμερον οἱ φίλοι σὲ κολακεύουν καὶ αὐριον σὲ λακτίζουν ὥστε ἡ πρώτη παροιμία εἶναι ἀληθής. Περὶ δὲ τῆς δευτέρας μὴδ' ὀλοῦς ἀμφιβάλλετε· ὅλοι ἐδοκιμάσετε ἴσως καὶ ἐπείσθητε· οὐδὲν δὲ εὐκολώτερον ἢ ν' ἀποδείξῃ τις τὴν ἀλήθειαν τῆς τρίτης. Ἐγὼ αὐτὸς ἔχω θετὸν υἱόν, τὸν μικρὸν Ἀσρέτον, παιδίον μὴ στερούμενον πνεύματος. Ἐφαγε τὸν ἄρτον καὶ ἔπιε τὸ γάλα μου . . . καὶ ὅμως ἄς ἴδῃ δύο ἀθάνατος (α), καὶ χωρὶς καμμίαν δυσκολίαν πωλεῖ τὸν θετὸν τοῦ πατέρα, ὡς ἂν ἐπρόκειτο περὶ παλαιοῦ τινος φαρμάκου.

— Ἐχουν καλῶς αὐτὰ, Κατὺμ, ἀνεφώνησεν εἰς τῶν nuker· ἀλλὰ ποία ἢ πρὸς τὴν ὁμιλίαν μας σχέσις των;

— Οὐ! ἀδελφοί Ὁ ἥλιος τῆς Ἀβχασίας δὲν θ' ἀνατείλῃ δεκάκις, καὶ θὰ γνωρίσετε τὴν ὀρθότητά καὶ τὴν σχέσιν τῶν τριῶν τούτων παροιμιῶν· λέγετε τώρα ὅ,τι θέλετε· ἐγὼ ὅμως ἐπαναλέγω ὅτι δὲν εἶμαι καθόλου ἀνώτερός σας ἀπέναντι τῶν καθεστῶτων νόμων.

Μετὰ ταῦτα δὲ ἀπεχαιρετίσθησαν, καὶ ὅλοι ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια.

Παρηλθὸν δύο ἡμέραι. Καὶ ἐπειδὴ ὁ ἡγεμὸν, ἕνεκα μεγάλων ὑποθέσεων ἀνεχώρησεν εἰς τὸ ὄρος, δὲν ἐδυνήθη νὰ συμπαραλάβῃ κατὰ τὰ εἰθισμένα τὸν πιστὸν ὑπηρετὴν του, ὅστις ὅμως διέμεινεν οἴκοι ἐπιτετραμμένος τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ εὐνοϊκοῦ τοῦ ἡγεμόνος ἱέρρακος.

Β'.

— Τί ἔχεις σήμερον, Κατὺμ; Διατί εἶναι σκεπτικὸν καὶ αὐστηρὸν τὸ ἦθός σου; Πῶς συσπᾶς οὕτω

(α) Εἶδος νομίσματος τῆς Ἀβχασίας.

τάς μελανὰς ὄφρυς σου; ἠρώτησεν ἡ νέα του σύζυγος;

— Κ' ἐγὼ δὲν ἤξεύρω, Ἀσσάνη Δὲν εἶμαι ὡς ἄλλοτε Συλλογίζομαι

— Συλλογίζεσαι, ὦ ἄστρον τῆς ψυχῆς μου, καὶ δὲν θέλεις νὰ μὲ καταστήσης συγκοινωνὸν τῶν διαλογισμῶν σου;

— Ἀσσάνη, δὲν σ' ἐμπιστεύομαι, διότι ἡ καρδία τῶν γυναικῶν ὁμοιάζει βορβορώδη χάνδακα· ἐὰν ἐμπιστευθῆς εἰς αὐτὴν μυστικόν, θὰ ἦναι ὡς νὰ ἐκρυπτες βελόνην ἐντὸς σάκκου ἀχύρων.

— Καὶ μήπως ἐφανέρωσα ποτέ μου κανέν σου μυστικόν;

— Ὅχι ἴσως διότι δὲν ἔλαβες τὴν περίστασιν, ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου.

— Μὲ νομίζεις λοιπὸν ἱκανὴν νὰ φανερῶσαι ὅ,τι ἤθελες μοὶ ἐμπιστευθῆ;

— Καὶ διατί ὄχι, Ἀσσάνη; μήπως δὲν εἶσαι γυνή;

Προσβληθεῖσα εἰς τὸ φιλότιμον ἡ Ἀσσάνη ἔκαμ μικρὸν μορφασμὸν διὰ τῶν πορφυροχρῶν χειλέων τῆς, καὶ ἔσπευσε ν' ἀποχωρήσῃ εἰς τὴν ἀπωτάτην τῆς σκηνῆς γωνίαν βιάζουσα ἑαυτὴν νὰ δακρύσῃ.

Ὁ γέρον (ἐλησημονήσαμεν νὰ εἰπώμεν ὅτι ὁ Κατὺμ ἦτο γέρον) ὑπεμεϊδίασεν ἰδὼν τοῦτο καὶ εἶπε.

— Ἐλα δὲ, μὴν θυμῶνῃς, τὸ μυστικόν τὸ ὁποῖον ἐπιθυμεῖς τόσον θερμῶς νὰ μάθῃς, ἢμπορεῖ νὰ βάλῃ εἰς κίνδυνον καὶ αὐτὴν μου τὴν ζωὴν.

— Καὶ μήπως τὴν ζωὴν σου δὲν ἀγαπῶ περισσότερο ἀπὸ τὴν ἐδικὴν μου;

— Δὲν ἀμφιβάλλω· ἀλλ' ἂν δυστυχῶς μὲ προδώσῃς . . . ὦρα καλὴ, ταλαίπωρε Κατὺμ!

— Ὅχι! ὄχι! ἐκραύγασεν ἡ γυνὴ πλησιάσασα τὸν σύζυγόν τῆς. Βασίσθητι εἰς τὴν διάκρισίν μου. Θὰ διατηρήσω τὸ μυστικόν σου, μὲ τὴν αὐτὴν ἐπιμέλειαν μὲ τὴν ὁποῖαν διατηρῶ καὶ τὸ κάλλος μου.

— Λοιπὸν σ' ἐμπιστεύομαι . . . Ἄκουσε τί θὰ σὲ εἰπῶ.

Καὶ ἡ μὲν περίεργος Ἀσσάνη ἔτρεμεν ἀπὸ χαρὰν, ὁ δὲ Κατὺμ εἶπε ταῦτα.

— Χθὲς ἦλθεν εἰς τὸ δάσος ἓνας ἐξ ἐκείνων τῶν μάγων τῶν διατρεχόντων τὰ χωρία. Ὡς καλῶς γνωρίζεις τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀνθρώπων τὰ πάντα ἐπίσταται. Εἶναι ἀδύνατον νὰ τοῖς ἀποκρύψῃ τις τὸ παραμικρὸν, οὔτε τὰ χρήματα τοῦ βαλαντίου οὔτε τοὺς διαλογισμοὺς τῆς καρδίας του. Στραφεὶς δὲ πρὸς ἐμὲ εἶπε· — Κατὺμ, εἶσαι ἀξιότατος ἀνθρώπος, ἢ εὐτυχία πάντοτε σὲ παρακολουθεῖ, ἀλλ' ὁ θεὸς σ' ἐστέρησεν ἐν πράγμα! . . . δὲν ἔχεις τέκνα, καὶ καλῶς ἤξεύρω πόσον ἐνθέρμως καὶ σὺ καὶ ἡ σύζυγός σου τὰ ἐπιθυμεῖτε.

— Ὡ Κατὺμ! καὶ πῶς ἀρά γε ὁ ἀνθρώπος αὐ-

τὸς ἤξευρε τόσον καλῶς ὅ,τι ἐσυλλογίζομην; ἠρώτησεν ἡ ὠραία Ἀσσάνη.

— Δὲν σὲ εἶπα, ψυχὴ τῆς ψυχῆς μου, ὅτι εἶναι μάγος;

— Ναί! τῶνόντι καὶ μετὰ ταῦτα;

— Λοιπὸν, μὲ εἶπεν, εἶσαι ἀξιότιμος ἀνθρώπος καὶ διὰ τοῦτο θέλω νὰ σὲ γίνω ὠφέλιμος, καὶ νὰ σὲ καταδείξω ἀσφαλές τι μέσον δι' οὗ ν' ἀποκτήσης υἱόν.

— Υἱόν! ὑπέλαβεν ἡ Ἀσσάνη. Καὶ ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμόν τῆς ἤρχισε νὰ κροτῇ τὰς παλάμας. Ὡ! τί χαρά! Κατὺμ, ἀγάπη μου! καὶ ποῖον εἶναι τὸ μέσον αὐτό;

— Ἰδοῦ. — Ἀνάγκη πᾶσα, εἶπεν ὁ μάγος, νὰ ἐπιτύχῃς καλῶς ἐξημερωθέντα ἰέρακα, τὸν ὁποῖον ἀφοῦ μαδῆσῃς καὶ ψήσῃς

— Ἀναμφιβόλως ἐγὼ εἶμαι ἐκείνη ἥτις θὰ τὸν φάγω.

— Ὁρθότατα! τὸ ἐμάντευσες.

Ὁ nuker δὲν εἶχεν εἰσέτι παύσει τὴν ὁμιλίαν, ὅτε ἡ σύζυγός του πρὸς ἡν ἐπῆλθεν ἰδέα τις εἰς τὸν νοῦν, ἀνεφώνησε.

— Τὴν ἡῦρα ἐμάντευσά πῶς νὰ εὐρωμεν τὸν ἰέρακα!

— Σιώπα! σιγά, Ἀσσάνη, σιγά ἂν σὲ ἀκούσῃ τις, ταλαίπωρε! . . . Λέγεις λοιπὸν ὅτε

— Ἐὰν ἐλαμβάναμεν τὸν ἰέρακα τοῦ ἡγεμόνος, Κατὺμ, ἀγάπη μου ἤξεύρεις

— Ἄ! περιστερά μου, εἶπεν ἐκεῖνος βαθέως στενάξας, τὸ ἔκαμα ἤδη!

— Τί; ἔχεις τὸν ἰέρακα! ἀληθῶς τὸν ἔχεις;

— Εἶναι καὶ μαδημένος κ' ἐψημμένος ὁ περιπόθητος ἐκεῖνος ἰέραξ τοῦ ἡγεμόνος.

— Ποῦ εἶναι; ποῦ εἶναι; ἀμέσως, Κατὺμ, δός με τον νὰ τὸν καταβροχθίσω.

— Εἶναι εἰς τὴν τράπεζαν ἐκείνην περιτυλιγμένος εἰς ἓν φόρεμά σου. Ἀλλὰ σιωπῆ . . . ἢ ἄλλως ἐχάθην!

— Μὴ φοβοῦ. Δὲν θὰ ἐφανέρωνα τὸ μυστικόν τοῦτο δι' ὅλον τὸν χρυσὸν τῆς οἰκουμένης. Εὐχαριστῶ, Κατὺμ, εὐχαριστῶ, ἀγάπη μου, εἶπε πρὸς τὸν σύζυγον ἐνῶ οὗτος ἐζήρχετο τῆς σκηνῆς.

Μείναςα δὲ μόνη ἐρρίψε περίξ ἀμφίβολον βλέμμα ὡς νὰ ἐφοδεῖτο κατάσκοπον, ἢ ὡς νὰ ὑπωπτεύετο μήπως πετάξῃ τὸ ἐψημμένον πτηνόν. Ἐπειτα μεταβάσα εἰς τὸ ὑποδειχθέν αὐτῇ μέρος, ἐκάθησε. Τὸ πρόσωπόν τῆς ἦτο πορφυροῦν, οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἠκτινοβόλουν ἀπὸ χαρὰν καὶ εὐτυχίαν. Μὲ τρεμούσας χεῖρας ἐσήκωσε τὸ κάλυμμα, καὶ ἀπαισίσως μειδιάσασα ἔλαβε τὸ ὀρεκτικώτατον ψητόν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀποσύρεται ἡ αὐλαία τῆς σκηνῆς καὶ παρουσιάζεται ἡ Ζουζεφία, φίλη καὶ ὁ-

μογάλακτος τῆς Ἀσσάνης. Αὕτη δὲ ὡς ἀστραπὴ ἔκρου-
ψεν ὑπὸ τὴν ἐσθῆτα τὸν θησαυρὸν τῆς· ἀλλ' ἡ σύγ-
χυσις τῆς, καὶ αἱ πρὸς τὰς συνήθεις τῆς Ζουζεφίας
φιλοφρονήσεις ἀλλόκοτοι ἀπαντήσεις δὲν διέφυγον
τὸ ὄμμα τῆς ἐλθούσης.

— Τί κρύπτεις ὑπὸ τὸ κάλυμμα τοῦτο, ψυχὴ
τῆς ψυχῆς μου;

— Ἐγώ; τίποτε, καθόλου κάθησε,
Ζουζεφία, καὶ διηγήσου με τί νέα λέγονται εἰς τὸ
πηγάδι.

— Κανὲν νέον, φίλη Ἀσσάνη. Ἀλλὰ σὺ κάτι τι
νέον ἔχεις, καὶ προσπαθεῖς νὰ μὲ τὸ κρύψῃς.

Καὶ ταῦτα λέγουσα δὲν ἀπεμάκρυνε τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς ἀπὸ τὴν ἐσθῆτα.

— Δὲν εἶναι τίποτε ὅπως διόλου τί-
ποτε . . .

— Ἄφες με λοιπὸν νὰ ἰδῶ . . .

— Εἶναι ἀδύνατον, φίλη Ζουζεφία· εἶναι μυστι-
κόν τρομερόν!

— Καὶ φοβεῖσαι νὰ μὲ τὸ ἐμπιστευθῆς; Καὶ
ἐγὼ λοιπὸν δὲν θὰ σὲ εἰπῶ τὰ δῶρα τὰ ὅποια μὲ
ἔφεραν ὁ σύζυγός μου

— Μὴ μὲ κατακρίνεις, φίλη Ζουζεφία, διότι εἶναι
ἀδύνατον νὰ σὲ φανερώσω τὸ μυστικόν μου. Ἐάν τὸ
προδώσῃς, ὁ Κατὺμ εἶναι χαμένος Ἐννοεῖς λοι-
πὸν πόσον εἶναι μεγάλον.

— Καλὰ, καλὰ μὴ μὲ τὸ εἰπῆς
ἐγὼ ἔμῳς ἀπὸ τώρα καὶ εἰς τὸ ἐξῆς θὰ κρύπτω
ὅ,τι καὶ ἂν ἔχω, ὡς κρύπτω τὸ πρόσωπόν μου ἀπὸ
τὰ ἐλέμματα τῶν γκισαούρων.

— Ἐστὼ θὰ σὲ εἰπῶ δύο λέξεις
ἀλλ' ὄχι περισσύτερον Εἰς τὸ κάλυμμα
τοῦτο εἶναι ἓνας ψημμένος ἰέραξ, τὸν
ὅποιον μάγος τις μ' ἐσυμβούλευσε νὰ φάγω ἔάν
θέλω νὰ τεκνοποιήσω.

— Τῆ ἀληθείᾳ!

Ἡ Ἀσσάνη ἔκαμε μὲ τὴν χαρίεσσαν κεφαλὴν τῆς
καταφρτικὸν νεῦμα.

— Ἀσσάνη, φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου! δός με
ἐν τεμάχιον!

— Ὄχι, ὄχι, εἶναι ἀδύνατον!

— Μίαν βουκάν, τίποτε ἄλλο, μίαν μόνην
βουκάν, καρδία τῆς καρδίας μου.

— Ὄχι, ὄχι, οὔτε ψυχίον.

— Ἀσσάνη, ἀγάπη μου, ἐάν μοι ἔδιδες τὴν ἀ-
κραν τῆς πτέρυγος, ἐδυνάμην νὰ γίνω καὶ ἐγὼ μῆ-
τηρ! ὦ! καρδίᾳ τῆς καρδίας μου, δός με ἐν ψυ-
χίον, μόνον ἐν ψυχίον.

Καὶ ἡ Ζουζεφία ἤρχισε δαψιλεύουσα μύρια ὑπο-
κορίσματα καὶ θωπευτικώτατα ὀνόματα τῆ ὀμογα-
λάκτω αὐτῆς. Τοσοῦτον δὲ ἐπέμεινε καὶ τοσαύτην
ἀγάπην ἐδείκνυε λαλοῦσα, ὥστε ἡ σύζυγος τοῦ Κα-

τὺμ συγκινηθεῖσα, συγκατένευτε νὰ δώσῃ τὴν τάσσο-
ποθητὴν ἄκραν τῆς πτέρυγος.

— ὦ! πόσον εἶναι ὠραία! πόσον εἶναι
γλυκεῖα!

Καὶ αἱ δύο γυναῖκες ἠτένιζον ἀλλήλας.

— Πόσον θὰ μᾶς φθονήσουν αἱ φίλαι μας — ἡ
Μάρκα καὶ Ζουζβέλλα!

— Θὰ μᾶς μισήσουν ἀλλὰ σιωπῆ, Ζουζε-
φία! μὴν εἰπῆς λόγον

— Καὶ τί ἠδύνασθαι νὰ ὑποθέσῃς

— Διότι πρόσεξε εἶναι ὁ ἡγεμόνος τοῦ ἡ-
γεμόνος ἰέραξ.

— ὦ! . . . ὦ! . . . Ἀσσάνη εἶναι μυστικόν
τρομερόν καὶ πῶς θὰ δικαιολογηθῆ . . .

— Αἴ! ὁ Κατὺμ θὰ εἰπῆ ὅτι ἔφυγε.

Καὶ φανταζόμενοι τὴν μέλλουσαν αὐτῶν εὐδαι-
μονίαν, ἠμιλλῶντο ποία πλέον τῆς ἄλλης νὰ φλυα-
ρήσῃ. Ὁ ἰέραξ κατεβρογχίσθη μέχρι καὶ τῶν κοι-
κάλων καὶ μετὰ ταῦτα ἐχωρίσθησαν. Ἀλλὰ μ' ὅλας
τὰς ὑποσχέσεις τῆς, ἡ Ζουζεφία δὲν ἐδυνήθη νὰ ὑπο-
φέρῃ τὸ βῆρος τοῦ μυστικοῦ, καὶ διηγήθη τὴν εὐτυ-
χίαν τῆς εἰς τὴν πρώτην τυχούσαν φίλην, ἐπὶ ὄρει,
ἐννοεῖται, μυστικότητος. Τὴν ἐσπέραν τῆς αὐτῆς
ἐκείνης ἡμέρας ὁ λαὸς ἀπαξάπας ἐγίνωσκε τὴν ἰσο-
ρίαν τοῦ ψηθέντος καὶ φαγωθέντος ἰέρακος.

Ἐν τοσοῦτῳ ὁ ἡγεμὼν ἐπιστρέφει, προσκαλεῖ τὸν
Κατὺμ καὶ τὸν ἐρωτᾷ περὶ τοῦ πτηνοῦ. Ὁ δὲ nu-
ker γονυπετῶν λέγει ταπεινῶς:

— Ὁ ἰέραξ ἐπέταξεν ἐκεῖ . . . εἰς ἐκεῖνα τὰ ὄρη
. . . . ὅπου ἀφεύκτως ἔγεινε λεία τινὸς ἀετοῦ.

— Ὑπομονή! εἶπεν ὁ ἡγεμὼν, σῆκω Κατὺμ.
Δὲν εἶναι τέλος πάντων μεγάλη ἡ συμφορὰ εὐρίσκο-
μεν ἄλλον.

Ἀλλ' ὁ φθόνος δὲν ἐκοιμᾶτο. Οἱ φίλοι τοῦ Κατὺμ,
οἱ ἄλλοι nuker, παρουσιάσθησαν εἰς τὸν ἡγεμόνα
καὶ τῷ ἀπεκάλυψαν τὸν δόλον, οὗ τινος ὁ Κα-
τὺμ ἔγεινεν ἔνοχος. Ὁ Νεσοῦρ - Οὐμ ἠρώτησε τὴν
Ἀσσάνην, καὶ ἐκείνη ἔρριψε τὸ σφάλμα εἰς τὸν σύ-
ζυγόν τῆς· ὁ δὲ ἡγεμὼν ἀφρίζων ἀπὸ θυμὸν ἐπρο-
σκάλεσε τὸν ὑπηρετὴν του, καὶ εἶπεν:

— Εἰς τὸ διάστημα εἴκοσιν ἐτῶν, ἐνεπιστεύθην
εἰς σὲ ὡς εἰς ἐμὲ τὸν ἴδιον καὶ σὺ, ταλαίπωρε ὄφι,
δὲν ἠσχύνθης νὰ μὲ δολιευθῆς; Τίς πλέον μὲ βε-
βαιῶσι ὅτι αἱ παρελθούσαι ἐκδουλεύσεις σου δὲν εἶ-
χαν βᾶσιν τὸ ψεῦδος καὶ τὸν δόλον; Τίς μὲ πείθει
ὅτι δὲν ἐπώλησες μέγαν ἀριθμὸν προβάτων μου κρυ-
φίως; Ἐτοιμάσου ν' ἀποθάνῃς αὔριον τὴν αὐγὴν,
θὰ σὲ κρεμάσω πρὸς παραδειγματισμόν.

Γ'.

Ἡ ὀμάς τῶν nuker περιεκύκλωσε τὸν Κατὺμ
καὶ ἀκολουθοῦντες αὐτὸν ἔφθασαν μέχρι τοῦ δεσμοῦ-

τηρίου, ἔνθα τὸν ἀπήγαγον ἵνα περιμείνη τὴν ὥραν τοῦ θανάτου.

— Μὴ κλαίεις, ὦ γύναι, ἔλεγεν ὁ Κατὺμ πρὸς τὴν Ἀσσάνην, ἥτις ἀδιαλείπτως ἔκλαιεν οὐδόλως ὁμῶς συγκινουμένη, μὴ σχίζεις τὴν καλύπτραν σου, μὴ ἀνασπᾶς τὰς ξανθὰς σου τρίχας, σὲ συγχωρῶ γεννηθῆτω τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ! Ὅσον διὰ σᾶς, ὦ ἀδελφοί, ἐξηκολούθησεν ἀποτεινόμενος πρὸς τοὺς συντρόφους του, καθήσατε παρ' ἐμοί, διότι ἔχω τὴν νὰ σᾶς διακοινώσω.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔθεσεν ἐπὶ τινος τραπέζης δύο σάκκους πλήρεις χρυσῶν νομισμάτων.

— Ἴδου ὁ πλοῦτος μου ὄλος· τῶρα δὲν ἔχω πλέον αὐτοῦ ἀνάγκην· θέλω νὰ τὸν διαμοιράσω εἰς ὕσους ἀγαπῶ.

Ταῦτα ἀκούσαντες συνεπιέσθησαν περὶ τὸν Κατὺμ, προσάλεποντες ἀπλήστως τὰ χρυσὰ ἐκεῖνα νομίσματα. Ὁ δὲ γέρον *nuker* μειδιάσας εἰρωνικῶς ἤρχησε νὰ χωρίζῃ μετὰ πολλῆς ὑπομονῆς τὸν χρυσὸν εἰς πολλὰ μέρη.

— Τὸ πρὸς τὰ δεξιὰ εἶναι, εἶπε, διὰ τὴν σύζυγόν μου, τοῦτο τὸ πρὸς τ' ἀριστερὰ διὰ τοὺς συντρόφους μου, τοὺς *nuker* τοῦ ἡγεμόνος, τὸ ἀπέναντί μου διὰ τὸν θετὸν υἱόν μου τὸν Ἀσρέτον, καὶ τοῦτο τὸ τελευταῖον καὶ περισσότερον, δι' ὃν τινὰ μὲ ἀπαγχονίσει.

Οἱ περιστώτες ἠτένιζον ἀλλήλους, ἐνῶ ὁ γέρον ἐπικίε χαριέντως μὲ χρυσοῦν τι νόμισμα. Ἡ λάμψις τοῦ μετάλλου ἐκεῖνου τοὺς ἐτύφλωσε· καὶ μεταξὺ τῶν ἐψιθύριζον·

— Λοιπὸν; ἄς ἴδωμεν . . . τίς ἐξ ἡμῶν; . . .

— Στάσου, πάτερ, ἐφώνησεν ὁ μικρὸς Ἀσρέτος παρκαμερίζων τοὺς *nuker* καὶ διακόπτων τὸν πατέρα του. Ἡμεῖς οἱ συγγενεῖς σου πρέπει τάχα ν' ἀνεχθῶμεν νὰ σ' ἀπαγχονίσῃ ξένος ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος νὰ μὴ σ' ἀγαπᾷ; Ἄφες με τὸ χρυσίον, πάτερ μου, κ' ἐγὼ ἐπιχειρῶ τὰ πάντα.

— Ἰδέτε τὴν μικρὰν ἔχιδναν! ἐφώνησεν ὁ Κατὺμ· τὸ ἤλπιζα.

Εἶτα λαβὼν τὸ χρυσίον μετὰ ψυχρότητος τὸ ἐπανεβρίψεν εἰς τοὺς σάκκους, καὶ ἐξηκολούθησε·

— Τέλος πάντων, ἀδελφοί, νομίζω ὅτι σᾶς ἀπέδειξα καταφανέστατα τὴν ἀλήθειαν τῶν τριῶν ἐκείνων παροιμιῶν· *Μὴ ἐμπιστεύεσαι εἰς τοὺς φίλους σου, — Μὴ εἰπῆς μυστικὸν εἰς γυναῖκα, — Καὶ μὴ υἰοθετεῖς ποτὲ ξένον παιδίον*

— Ἀληθέστατον! ἀπάντησαν ὁμοφώνως οἱ *nuker*.

— Ἄ! ἄ! εἶπε γελῶν ὁ Κατὺμ, δὲν ἔχετε πλέον ἀφορμὴν διὰ νὰ μὲ ζηλοτυπήτε. Ἐγὼ δὲ ἐπιστρέφω εἰς τὸν ἡγεμόνα διὰ νὰ ἐπαναλάβω τὴν ὑπηρεσίαν μου.

— Πῶς! καὶ ὁ ἱεραξ; ἀνέκραξαν ὁμοφώνως οἱ περιστώτες.

— Ὁ ἱεραξ ἀπολαμβάνει πλήρη ὑγίαν, κεκρυμμένος εἰς ἀσφαλέστατον μέρος . . . Πήγαινε νὰ εὗρης τὸν ἡγεμόνα, Ἀσσάνη, ἀγάπη μου, καρδιά της καρδίας μου, καὶ διηγήσου αὐτῷ τὴν ἀλήθειαν· διότι τὸ πτηνὸν τὸ ὁποῖον ἐραγες ἦτον ἀγριόγαλλος!

Ἐν Μιρουφίῳ τῆς Αἰγύπτου.

(Κατὰ τὸ Ἰταλικόν.)

ΑΥΓΟΥΣΤΙΝΟΣ Σ. ΛΙΒΑΘΗΝΟΠΟΥΛΟΣ.

ΠΕΡΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ ΜΗ ΓΕΝΟΜΕΝΩΝ.

(κατὰ τὸν I. Δισραίλην).

Τοιοῦτον τίτλον δύναται νὰ φέρῃ σύγγερμικῶς μὴδὲ μὴδ' ἀμοιρον περιέργου ἅμα καὶ φιλοσοφικῆς θεωρίας, ὅπερ δυνατόν νὰ πλατόνη τὰς γενικὰς ἡμῶν θεωρίας περὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἡμετέραν κατάληψιν περὶ ἐκείνων τῶν συμβάντων, ἅτινα εἰσὶν ἀποτεταμειυμένα εἰς τὸ ταμεῖον τῆς ἱστορίας. Αἱ βουλαι τῆς Προνοίας διευθετοῦσι τὰ ὑπὸ τὴν σελήνην πράγματα δι' ἀκατανοήτων ἡμῖν μέσων.

Λαθύρινθος ἐξάίστος οὐχὶ χωρὶς σχεδίου!

Ἀνθρωποὶ τινες συνέγραψαν πρότινος χρόνου ἱστορίαν, « ἱστορικὰς πραγματείας », ἀξιούντες ὅτι ἐξηγοῦσι τὸ μέγα δρᾶμα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ ἐπιδεικνύοντες τὴν αὐτὴν οἰκειότητα πρὸς τὰ σχέδια τῆς θεῆς Προνοίας, ὁποῖαν ἔχουσιν ἀρῶμενοι ἐξ ἀνθρωπίνων πηγῶν· ἕκατος τοιοῦτος ἱστορικὸς ἀνακαλύπτει εἰς τὰ συμβάντα, ἅτινα ὄντα τὸ πρῶτον ἐναντία τοῦ σκοποῦ ὃν ἐπεδίωκεν ἀπέβησαν ἐπὶ τέλος φίλα καὶ σύμμαχα, ὅτι ἡ Πρόνοια μετεχειρίσθη ἰδίαν τινὰ καὶ εἰδικὴν ἐπέμβασιν. Ἴδου πηγὴ ἀνθρωπίνης πλάνης καὶ ἀσυγγνώστου προλήψεως. Ὁ Ἰησοῦίτης Μαρίας, παράφορος ἐκ τῆς χαρᾶς ἐπὶ τῇ καταστροφῇ τοῦ βασιλείου καὶ τοῦ ἔθνους τῶν Γότθων ἐν Ἰσπανίᾳ, παρατηρεῖ ὅτι « ἐξ ἰδικιτέρας βουλῆς τῆς Προνοίας ἐκ τῆς τέφρας τοῦ κατεστραμμένου ἔθνους ὤφειλε ν' ἀντεῖλθῃ νῆα τις καὶ ἀγία Ἰσπανία, ὅπως ἀποβῇ τὸ προπύργιον τῆς καθολικῆς θρησκείας. » Ἀναμφιβόλως δὲ ἠδύνατο νὰ φέρῃ ὡς ἀπέδειξεν τῆς δσιότητος τῆς ἀγίας ταύτης Ἰσπανίας τὴν ἐγκαθίδρυσιν τοῦ ἱεροῦ δικαστηρίου, καὶ τὸν ζοφερόν-εἰδωλολατρικὸν φανατισμὸν τοῦ τετυφλωμένου ἐκείνου λαοῦ. Ἐν τούτοις διαμαρτυρούμενός τις δὲν θέλει βεβαίως ἀποδεχθῆ τὰ φρονήματα τοῦ Ἰησοῦίτου, εἰ καὶ αὐτὸς θέλει ἀποπειραθῆ ν' ἀνακαλύψῃ ἄλλας